

УДК 78.004

Світлана Садовенко, кандидат педагогічних наук, заступник директора
Українського центру культурних досліджень
Міністерства культури і туризму України,
доцент Державної академії керівних кадрів

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МУЗИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано проблеми і перспективи застосування інформаційних технологій у музичній діяльності. Розглянуто актуальні доробки сучасних вітчизняних вчених музикознавців, законодавчі акти, що регулюють процес інформатизації сучасної музичної освіти. Інформаційні технології розглядаються як такі, що інтегрують в собі могутні розподілені освітні ресурси, що можуть забезпечити формування і вияв провідних задатків особистості.

Ключові слова: інформаційні технології, комп'ютер, Інтернет, фонограма.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія свідчить, що зміна освітньої парадигми відбувається в момент епохальних соціокультурних зрушень, визначаючи становлення нових якостей суспільної свідомості і практики, нового типу культури і мислення. При цьому інтенсивність соціокультурних змін залежить від того, наскільки здатна до реформації система освіти.

Метою статті є обґрунтування проблем та перспектив застосування інформаційних технологій у музичній діяльності та розгляд інформаційних технологій з точки зору їх впливу на формування і вияв провідних задатків особистості.

Виходячи з того, що дієвий вплив на виховання творчої особистості справляє музичне мистецтво, а виховні можливості музики вимагають різноманітної духовної та інтелектуальної діяльності, у сучасній практиці музичної освіти є актуальною проблема пошуку і комплексного застосування нових засобів розвитку музичних здібностей, які є необхідною умовою гармонійного розвитку особистості.

Основою формування здібностей є задатки, які знаходяться у потенційному стані до того часу, поки людина не почне займатися конкретним видом діяльності. Безперечно, кожна особистість наділена задатками до музичної діяльності і саме у процесі діяльності вони активно розвиваються. Стимулювання музичної діяльності, надання їй творчого характеру є однією з провідних проблем розвитку музичної освіти. Йдеться про створення можливостей для прояву та розвитку індивідуально-психологічних якостей в ході музичної діяльності особистості. Отже, на наш погляд, творчий характер музичної діяльності її

стимулювання і активний характер є запорукою успішного розвитку музичних здібностей.

Інформатизація сучасного світу відображається і на музичній освіті. Нові шляхи у музичній освіті відкриває запровадження в навчальний процес сучасних інформаційних технологій. Вони надають надзвичайно широкі можливості для всебічної активізації творчих, пошукових, особистісно-зорієнтованих форм організації музичної діяльності [3].

На підставі теоретичного аналізу філософської, психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури (М. Арановський, Б. Асаф'єв, В. Москаленко, Є. Назайкінський), узагальнення існуючих наукових досліджень та педагогічного досвіду (О. Суббота (аналіз музичної моторності) [1], Н. Білоконна (розгляд проблеми використання інформаційних технологій у навчальному процесі) тощо) можна констатувати, що проблема інформатизації в різних видах музичної діяльності і мистецтва є дійсно актуальною.

Зокрема, поставлена в статті проблематика розглядалася з боку аналізу процесу застосування нових технологій у навчальному процесі С. Новиковим. Автором було визначено, що запровадження інформаційних технологій на уроках музики забезпечує вирішення завдань всебічного розвитку учнів, сприяє розвитку фантазії і художньої уяви, асоціативного сприйняття і мислення на основі художнього і музичного матеріалів, розуміння поняття ритму в природі і мистецтві, відчуття простору, форми, контрасту, динаміки, кольорової палітри. За С. Новиковим, використання комп'ютера на уроці створює можливості для розвитку зорової пам'яті, фантазії, формування у дітей естетично-гармонійного світосприйняття [2].

О. Чайковською обґрунтовано специфіку використання мультимедійних технологій у початковій музичній освіті з урахуванням взаємодії педагогічних і апаратно-програмних засобів. Автором здійснено ретроспективний аналіз процесу інформатизації освіти, аргументовано типологію комп'ютерних навчальних програм, визначено роль і місце музичних знань у структурі музичної діяльності молодших школярів, а також критерії та рівні їх сформованості. О. Чайковською розроблено, експериментально апробовано та впроваджено в навчально-виховний процес авторську методику формування музичних знань молодших школярів засобами мультимедійних технологій з урахуванням індивідуалізації навчання, відповідності змісту навчальних комп'ютерних програм творчим можливостям і рівню знань учнів, варіативності використання навчальних комп'ютерних програм з акцентом на теоретичному, емоційному та творчому аспектах діяльності, наступності у програмному забезпеченні навчального процесу на різних етапах музичного навчання, створення в системі мультимедіа ігрового середовища, інтеграції традиційного та комп'ютеризованого навчання [4]. В межах запропонованої авторської методики вже впроваджено мультимедійну програму "Українські музичні інструменти".

Отже, використання інформаційних технологій у музичній діяльності сприяє розвитку творчих здібностей учнів та всебічному становленню особистості.

Сприяння інформатизації музичної освіти закріплено у державних законодавчих актах. Зокрема, державна програма "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці" на 2006 – 2010 роки передбачає оснащення навчальних закладів сучасним комп'ютерним обладнанням та впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у навчальний процес.

Застосування інформаційних технологій розширює можливості усіх видів музичної діяльності – композиторської, виконавської, слухацької. Одним з нових напрямків в сучасній системі музичної освіти є робота з персональним комп'ютером та використання його можливостей у музичній діяльності. Створюється принципово нова модель навчальної комунікації "учитель – комп'ютер – учень". Вона стає ще одним дидактичним засобом організації навчального процесу, підтверджує необхідність вивчення мистецьких дисциплін за допомогою методів алгоритмізації навчальних дій та інтеграції каналів передавання інформації, порядку навчальних дій на основі наочно-ілюстративної системи знань

засобами технології мультимедіа. Цей підхід є надзвичайно ефективним у підготовці та проведенні уроків музики.

Варто наголосити, що в умовах скорочення обсягів видання музичної літератури інтерактивні інформаційні технології дозволяють розширити доступ до нотних текстів, до творів місцевих самодіяльних композиторів, акомпанементу до пісень, хорових партитур. Мережа Інтернет є зручною для одержання та опрацювання широкого кола музичної інформації. Використання Інтернету у музичній діяльності стає поширеним напрямом розвитку пізнавального інтересу особистості до музики. Також Інтернет-ресурси є однією із форм залучення учнів до новітнього світового музичного мистецтва. За допомогою мережі Інтернет вирішується широке коло завдань, до яких можна віднести такі як: аналіз статей, текстів, художніх творів; прослуховування музичних творів; користування додатковою інформацією у підготовці до уроку тощо.

Вивчення спеціальних комп'ютерних програм створює умови для оволодіння навичками нотного набору, інструментування та аранжування в реальному часі, прослуховування кожного голосу окремо, по декілька голосів у будь-якій комбінації, усіх партій разом, а також використання різноманітних тембрів. Розширюється можливість записувати та використовувати фонограму (особливо на перших етапах навчання). Застосування фонограм у навчальних аудиторіях та при самостійній домашній роботі розвиває інтерес до занять музикою, навчає ритмічному виконанню, виховує навички гри в ансамблі. І головне, виконання твору з фонограмою дає музикантові почуття впевненості і захищеності: навіть у випадку якогось технічного або текстового зриву він не залишиться на сцені наодинці зі своєю помилкою. Завдяки цьому учень-виконавець через невеликі помилки на сцені не отримає психологічної травми, не втратить бажання публічно виступати.

Висновки. Отже є очевидним, що залучення інформаційних технологій у музичну діяльність дозволяє створювати самостійні творчі доробки, проводити пошукової роботи під час вивчення фольклорних і класичних музичних зразків, а також оформляти результати свого творчого пошуку у вигляді різноманітних тематичних проєктів, а отже, сучасний музичний навчально-творчий процес вимагає впровадження новітніх технологій.

1. Музична моторність як категорія музикознавства; Автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 / О.В. Суббота;

ВИКОНАВСЬКА ТЕХНОЛОГІЯ СПРЯМУВАННЯ СТИЛЬОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИХ ПОШУКУВАНЬ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ

Одес. держ. муз. акад. ім. А.В. Нежданової. – Од., 2005. – 16 с. – укр.

2. Новиков С.П. Применение новых информационных технологий в образовательном процессе // Педагогика. – 2003. – № 9. – С. 32 – 38.

3. Суховірський О. Психологічні передумови використання комп'ютерних засобів і технологій в початковій школі // Проблеми

почат. ланки освіти в контексті розвитку світових тенденцій: Матеріали міжнародн. наук.-практ. конф. – К.; Хмельницький; Івано-Франківськ, 2003. – С. 37 – 42.

4. Формування музичних знань молодших школярів засобами мультимедійних технологій навчання; Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.А. Чайковська; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2002. – 19 с. – укр.

Стаття надійшла до редакції 23.12.2008

УДК 7.071.2

Віктор Самітов, кандидат мистецтвознавства, доцент, в. о. професора, докторант Національної музичної академії України імені Петра Чайковського, м. Київ

ВИКОНАВСЬКА ТЕХНОЛОГІЯ СПРЯМУВАННЯ СТИЛЬОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИХ ПОШУКУВАНЬ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ

У статті розглядаються питання інтерпретації музичних творів з точки зору виконавського досвіду з урахуванням більш об'єктивного їх аналізу з позицій загальнотеоретичних тверджень. Завдання статті – авторське відношення до концепції М.А. Давидова, яка викладена в роботі “Стильність гри як критерій виконавства”.

Ключові слова: співнапруження тонів, ритмодинаміка, темпоритм, “пульс вісімки”, артикуляція, штрих.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. “... неможна розглядати історичні процеси у музиці, які обмежені судженнями про окремі твори, стилі і композиторів. Потрібно віддавати належне власній натурі у долі тих, або інших явищ і не скидати наслідки на нерозуміння слухачів і не талановитість музичного твору” [1, 224]. Тобто, якщо мова йде про стильові особливості втілення творчих намірів конкретного виконавця, то наведені думки Б. Асаф'єва мають безпосереднє відношення до названої теми. Але, відзначаючи дану спрямованість стосовно конкретно-практичного здійснення, ми можемо і повинні розглядати її, перш за все, з точки зору професійно-виконавського досвіду.

Класичне, на нашу думку (ми впевнені, що, згідно науково-педагогічно-виконавського досвіду, це має досить вагомі об'єктивні обставини), вирішення у розгляді даних питань знаходимо у сконцентровано викладеній концепції М.А. Давидова, а саме – у розділі “Стильність гри як критерій виконавства” [2, 274].

Автор, аналізуючи аспекти виконавського та композиторського розуміння стилю, пропонує своє незалежно-об'єктивне бачення цього процесуально-багатоаспектного явища з точки зору виконавця-викладача-вченого. Ці роздуми-констатації базуються на конкретно-практичних поняттях-категоріях, в яких концентровано відображено асиміляційні взаємовпливи практично-теоретичного = теоретично-практичного і, навпаки (підкреслені поняття мають загальну основу у визначенні спорідненості, але – не у визначенні значимості їх поміж собою). Вони концентрують певні співвідношення засобів музичної виразності з певними психологічними настановами та їх усвідомленням і констатують, що саме: “Комплексне вираження стильності гри втілюється у ритмодинаміці цілісного виконавського інтонування...” [2, 274].

Мета і завдання статті. Позиції, які будуть нам представлені, підлягають власної аналітичної точки розгляду у виявленні авторського (незалежно-виконавського) бачення цих положень з метою подальшого їх осмислення.